ASIANTUNTIJALAUSUNTO

HE 177/2026 vp – opintoetuuslaki ja siihen liittyvät lait

Suomen Opiskelija-Allianssi – OSKU ry kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä. OSKU tarkastelee uudistusta erityisesti ammatillisen toisen asteen opiskelijoiden toimeentulon, koulutuksen saavutettavuuden ja tutkinnon loppuun suorittamisen näkökulmasta.

OSKU pitää esityksen tavoitteita: täysipäiväisen opiskelun mahdollistamista, opiskeluaikaisen toimeentulon turvaamista, opintojen läpäisyn tukemista sekä alaikäisten velkaantumisen vähentämistä kannatettavina. Nämä tavoitteet on kirjattu suoraan hallituksen esityksen pääasialliseen sisältöön. Samalla esitykseen jää toisen asteen opiskelijoiden kannalta kohtia, joiden käytännön vaikutuksiin valiokunnan on syytä kiinnittää erityistä huomiota.

1. Toisen asteen opiskelun ei pidä perustua velkaan

Alaikäisten velkaantumisen vähentäminen on oikea tavoite. Maksuton toinen aste ei kuitenkaan tarkoita kulutonta arkea: opiskelijalla voi olla asumiseen, ruokaan, liikkumiseen ja muuhun opiskelun arkeen liittyviä menoja.

Esityksessä opintolainan valtiontakausta rajataan erityisesti alaikäisten opiskelijoiden osalta. Kun opintolainan valtiontakaus poistetaan vanhempiensa luona asuvilta alaikäisiltä opiskelijoilta, on samalla varmistettava, että pienituloisista perheistä tulevien nuorten toimeentulo turvataan riittävästi muilla etuuksilla.

2. 52 tukikuukauden rajan rinnalle tarvitaan toimiva jousto

Esityksen mukaan muuhun kuin maksuttoman koulutuksen piiriin kuuluvaan opiskeluun voisi saada enintään 52 tukikuukautta. Ehdotettu raja vastaa hallituksen esityksen perustelujen mukaan noin viiden lukuvuoden opintoja silloin, kun tukea käytetään kymmenenä kuukautena vuodessa.

Ammatillisen koulutuksen opiskelupolut eivät kuitenkaan aina etene suoraviivaisesti. Alanvaihto, sairaus, vaikea elämäntilanne tai muut opintojen järjestämistä merkittävästi vaikeuttavat syyt voivat pidentää opintoja. Hallituksen esityksessä säädetään mahdollisuudesta saada tukiajan pidennystä enintään 12 kuukaudeksi sairauden tai muun erityisen painavan syyn perusteella. Perusteluissa mainitaan esimerkiksi läheisen sairaus, vaikea elämäntilanne sekä tietyin edellytyksin koulutusalan vaihto.

OSKU pitää tärkeänä, että tämä harkinnanvarainen pidennys toimii käytännössä tosiasiallisena turvana ja että sen soveltaminen on opiskelijalle riittävän ennakoitavaa. Tukijärjestelmän tulee tukea tutkinnon loppuun suorittamista eikä muodostua keskeyttämistä lisääväksi tekijäksi.

Joonatan Laine, pääsihteeri | Suomen Opiskelija-Allianssi – OSKU ry
joonatan.laine@osku.fi | 044 9774 014

3. Koulutusvalintaa ei saa ratkaista postinumero

Oppivelvollisten asumisen ja liikkumisen tukeminen on koulutuksen saavutettavuuskysymys.

Esityksen mukaan oppivelvollisten asumiseen ja viikonloppumatkoihin liittyviä tukia kehitetään. Tukioikeutta arvioitaessa merkitystä on kuitenkin sillä, kuinka kaukana opiskelijan kodista sijaitsee lähin sellainen ammatillinen oppilaitos, jossa järjestetään koulutusta opiskelijan suorittamaan tutkintoon. Hallituksen esityksessä viitataan yli 100 kilometrin matkaan tai yli kolmen tunnin päivittäiseen koulumatkaan.

OSKU pitää tärkeänä, etteivät tuen ehdot käytännössä rajoita nuoren mahdollisuutta valita hänelle tarkoituksenmukaista oppilaitosta tilanteessa, jossa samaa tutkintoa järjestetään lähempänä kotia.

Ammatillisessa koulutuksessa saman tutkinnon toteutustavat, osaamisalat, oppimisympäristöt sekä opiskelijan yksilöllisiin tarpeisiin soveltuvat vaihtoehdot voivat vaihdella oppilaitosten välillä. Perheen asuinpaikka tai taloudellinen asema ei saa muodostua esteeksi nuorelle soveltuvaan koulutukseen hakeutumiselle.

4. Velka on velkaa myös toisella asteella

Esityksessä opintolainahyvitys kohdistuu edelleen korkeakoulututkinnon suorittaneisiin. Ehdotetun opintoetuuslain 49 §:ssä opintolainahyvitys on rajattu alemman tai ylemmän korkeakoulututkinnon, ammattikorkeakoulututkinnon tai niitä vastaavan tutkinnon suorittaneisiin.

OSKU pitää tärkeänä, että myös toisen asteen opiskelijoiden asemaa arvioidaan jatkossa. Jos ammatillinen opiskelija joutuu rahoittamaan opintojaan velalla, hän siirtyy valmistuttuaan työelämään tai jatko-opintoihin velkataakan kanssa aivan kuten muukin opiskelija. Velka tutkitusti hidastaa perheen perustamista ja asunnon ostamista.

Järjestelmän yhdenvertaisuutta ja kannustavuutta on perusteltua tarkastella myös tästä näkökulmasta.

OSKUn pääviesti: opintoetuuksien tulee tukea tutkinnon loppuun suorittamista eikä lisätä keskeyttämisen riskiä tai tehdä koulutusvalinnasta riippuvaista nuoren perheen taloudesta tai asuinpaikasta.

Joonatan Laine, pääsihteeri | Suomen Opiskelija-Allianssi – OSKU ry
joonatan.laine@osku.fi | 044 9774 014